

પાર્વતિ વિલાસ.

રચનાર તથા પ્રસિદ્ધ કરનાર.

પેન્શનર માસ્તર. સદ્ગુણીશંકર પુરુષોત્તમ પંડ્યા.

માતર જીલ્લો ખેડાના.

સંવત. ૧૯૬૦

બ. સ. ૧૯૦૪

અમદાવાદ.

“વિજય પ્રવર્તક” પ્રેસ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

૯૯

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮૮૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ પાર્વતી વિલાસ

વિષય ૬-૩

પાર્વતિ વિલાસ.

રચનાર તથા પ્રસિદ્ધ કરનાર.

પેન્શનર માસ્તર. લક્ષ્મીશંકર પુરૂષોત્તમ પંડ્યા.

માતર છલ્લે ખેડાના.

સંવત. ૧૯૧૦

ઇ. સ. ૧૯૦૪

અમદાવાદ.

અર્પણ પત્રિકા.

શાર્દૂલવિક્રિડિત છંદ.

રાખોછો અતિ પ્યાર આપ નિતિનો વૃત્તિ સદા સત્યની,
ધારો છો નિજધર્મ જૈન્યજતણો પ્રિતિ રૂઢાં કૃત્યની;
લાખો છો લલુ વેણુ વદનથી પુરૂ તમે પાર્વતિ,
પાખો છો પરિપુર્ણ પ્યાર ધરીને નાનપેન દેખું નીતિ.
તેમાં તે થકી અતીજ વધતો પ્યાર પ્રતિ દિવસે,
રહેવા હુંજ હમેશ તમને અર્પણ કરૂં એ ચીશે;
લક્ષ્મીશંકર લેખમાં લખો કરી વાંચો વડા હેતથી,
મારે ગ્રંથ ગણી ઘણોજ ખપનો અર્પુ પૂરા પ્રેમથી.
અંગિકાર કરી તમેજ અમને સોંપો સદા સ્નેહથી,
પ્રિતિમાં પ્રતિ દિવસે અધિક કરો માણુ મુખે એહજ;
અર્પોજ કહુ એટલું હજી નહિ ત્રાતા જગતના સમે,
જીયું છું તમ આગળે કરગરી આરોગ્ય આપો તમે.

દાહરા.

પાર્વતિ પોતે સ્વીકારીને અર્પો મૂન્યમ હાથ;
મૂન્યમને કહે મહામતિ સોંપો મિત્ર સનાથ. (૧)
(કર્તા શેઠાણીને અર્પણ કરે છે તે સ્વિકારી શેઠાણી
મૂન્યમને અને મૂન્યમ પોતાના મિત્રને અર્પણ કરેછે.

મૂન્યમ પ્રત્યે અર્પણ પત્રિકા.

દોહરા.

પુરૂષે ઉત્તમ જે થયા, નામે પુરૂષોત્તમ;
નરમાં નર ઉત્તમ થયા, નામે નરોત્તમ. ૧
ઉત્તમથી ઉત્તમ થયા, ઉત્તમ કીધાં કાજ;
પંથ પકડયો ઉત્તમ સહી, વધી લક્ષધા લાજ. ૨
સેવા કીધી સો ઘણી, પોતે પુરૂષોત્તમ;
વિવેકી વૈષ્ણવ છો તમે, મોટાછો મૂન્યમ. ૩
શેઠ તણું શુભ ઇચ્છવા, કરોજ કાર્યો જેહ;
માથું જતે મૂકો નહિ, દુર કરી નાખો દેહ. ૪
લક્ષણુ જોતાં લેખીઆં, સત્યતણા સંગાથ. ૫
અરપણુ આ પુસ્તક કડું, આણી હરખ તમ સાથ;
બડાવ કરી વાંચો સદા, સદગુણુ ભેળી સમેત. ૬
મિત્ર મેળાપી છે ઘણા, જોયા મેં જેભાઈ;
નરોત્તમના તનુજએ, ભલા બાણુ બે ભાઈ. ૭
પ્રાકટીસીંગ સ્કૂલથી પધારિયા, સેવામાં સહસાજ;
માટે પુરૂષોત્તમ પ્રિતે કરી, અર્પો પુસ્તક આજ. ૮

લી. મથકર્તા.

પ્રસ્તાવના.

પ્રાચિન તેમજ અર્વાચિન ગ્રંથો પરથી માલુમ પડે છે કે, આ દુનિયા પર જે જે મહાન પુરૂષો અગર સ્ત્રીઓ નીપજે છે, તેમના મહત્કાર્યનું વિવેચન તેમના નામને અમર કરવાના હેતુથી વિદ્વતજનો કરતા આવેલા છે. કારણ કે પુસ્તક વડે કરીને જેવાં તેમનાં નામ અમર રહે છે, તેવાં ખીજા કોઈપણ ઈલાજથી રહેતાં નથી. કદાપિ કોઈ સખસો પોતાની યાદગીરીને માટે, વખતે પોતાના નામથી વાવ, કૂવા, ધર્મશાળા, દવાખાનાં, વગેરે મકાનો બાંધાવેછે. તો તે ઘણે દરજે વખાણવા લાયક અને તેમના નામને કેટલાક વર્ષો પર્યંત હયાતીમાં રાખનારૂં સાધન છે ખરૂં, પણ સદરહુ નિશાન વડે કરીને થઈ ગયેલા મહાજનના ગુણદોશ તેમજ ચારિત્ર વિગેરેનું જ્ઞાન કિંચિત માત્ર પણ મજકુર મકાન જોવા પરથી થઈ શકતું નથી. એટલુંજ નહીં પણ તેઓને જે કંઈ કરાવેલું કામ, મકાન, વિગેરેનું જેટલા દિવસ સારી હાલતમાં રહેશે, ને ટકી શકશે; ત્યાં સૂધીજ તેઓનું નામ હયાતીમાં રહેશે. બાદ કેટલીક મૂઢતે જીરણ થઈ નાશ પામશે. તેની સાથેજ મજકુર મહાન પુરૂષનું નામ પણ લય પામશે. સખખ પ્રખ્યાતિને પામતા, મહાનજનનું નામ હમેશાં યાદગીરીમાં રહેવાનો સાથી સરસ ઉપાય એ છે કે તેમના કરેલા

મહત્કાર્યનું વિવેચન પુસ્તક મારગે બહાર પડેલું હોય તો પુસ્તકની હબરો નકલો એકદમ લય પામતી નથી. તેવીજ રીતે મહાનૃજનનું નામ તથા કામ તેમજ સદ્ગુણ પુસ્તક માર્ગે બહાર પડેલા જોઇ વાંચી પાછરની ઉછળતી પ્રભ તેમનો દાખલો દીલ સાથે લઇ કદાપિ તેવાં કામો કરવાને વખતે હીંમત ધરાવે છે. તેમ ધારી હાલમાં પ્રખ્યાતીને પામેલા સખાવત બહાદુર શેઠાણી. પાર્વતિબાઈના નામને તેમજ તેમના સૂનિતિના તથા પરોપકારી કામને અમર કરવાના ઇરાદાથી આ પાર્વતિ વિલાસ નામનું લઘુ પુસ્તક મેં મારી અદ્યમતિ પ્રમાણે તૈયાર કરેલું છે કે જેની અંદર ઘણો ખરો નહીં તો તમામ ભાગ કવિતામાં રચેલો છે. પરંતુ આ મારો પ્રથમનો પ્રયત્ન છે, તેમજ પીંગળ વિગેરેનો અભ્યાસ પણ જોઇએ તેટલો કરેલો નથી, તોપણ બનતા સુધી કવિતાના નિયમને અનુસરીનેજ ચાલેલો છું. તેમ છતાં કેાઈ જગોપર થએલી ભૂલ વાંચનાર સજ્જનોના જોવામાં આવેતો લે સૂધારી વાંચવાને તસ્તી લેશે, એવી આશા રાખું છું.

લી. કર્તી.

વાંચનારને સૂચના.

કુંડળિયા.

પુસ્તક આ પ્રેમે કરી, વાંચો મારા વિર,
બળ બુદ્ધિ ચતુરાઈને, ધરો આણી મન ધિર;
ધરો આણી મન ધિર, વીર થઈને વડરથ રાખો,
દુઃખી જનનાં અતી દુઃખ, દાન દઈ કાઢી નાંખો;
કહે કવિ લક્ષ્મીરામ, રામજી તે પર રાચે;
જે જન આણી હેત, પુસ્તક આ પ્રેમે વાંચે. ૧

પ્રેમે આ પુસ્તક કદી, નર વાંચે જો નેટ,
ધર્મ ધરે ધનવંતનો, બજવ્યો બાહાદુર શેઠ;
બજવ્યો બાહાદુર શેઠ, જોડીએ ખોટ બઈને,
ભરીયાં પામર પેટ, ખાસ મન ખુશ થઈને;
દાખલો લઈ દીલ સાથ, કાજતો તે જન કરશે,
કહે કવિ લક્ષ્મીરામ પ્રેમે પુસ્તક ઉચરસે. (વાંચશે) ૨

પાર્વતિ વિલાસ. સ્તુતિ.

દોહન.

- પ્રથમ નમું ગણુ નાથને, માગુ એક પસાય;
સિદ્ધિ આપો સારદા, વાણી વિમળજ થાય. (૧)
- વાણી વસમું કાર્ય છે, બાચું જગરાય;
પુન્ય પ્રભાવે પાર્વતિ, વિલાસ વિકટ ન થાય. (૨)
- વંદન કરવે વાણી તો, વચળી ન બાવે વાટ;
આઘશક્તિ આરાધીએ, તુજને તો તે માટ. (૩)
- આશ્રય આપો આઈજી, સેજે સિંધુ તરાય;
કળા ન બાણું કવનની, તદપિ કાવ્ય કરાય. (૪)
- અરપો માડી એટલું, ભણું ધરીને ભાવ;
હયા કરો દિન દાસપર, તારો તુટયે નાવ. (૫)

જૈન્ય સ્તુતિ.

અશોકે વૃક્ષં સુર પુષ્પ વૃષ્ટિ,
દિવ્ય ધ્વનિ ચામર માસ નંચ;
મામંદલં દુંદમી રાત પત્રં,
સત પ્રાપ્તિ હાર્યાણિ જિનેશ્વરાણાં ॥ ૧ ॥

(૧૦)

ઓંકાર વિંદુ સંયુક્તં ।

નિત્ય ધ્યાયેતિ પામિતાં ॥

કામદં મોક્ષદં ચૈવ ।

ઓંકારાય નમોનમઃ

॥૨॥

દોહરા.

મુંબઈમાં મોઢું ઘણું, ગરવી ગુર્જર માંય;
ખેડા જીલ્લે ખોળતાં, મણિમય માતર જ્યાંય. (૧)

મણિમય માતર ગામછે, રવામે વાત્રક તિર;
વસે વિવેકી વાણીઆ, અનમી વસે અમીર. (૨)

મેડી માળ અટારીઓ, દુકાનનો દેખાવ;
શહેર સમાને શોભિતો, ઘણો જુઓ ગરકાવ. (૩)

કસબો છે એ કારમો, ફોજ તણા ફોજદાર;
મામલતદાર મોટા વસે, સૂરા વસે સરદાર. (૪)

દેવળ શોભે દોદશે, વાળે ઘંટ ઘડીઆળ;
નિર્ભય નોખત વાજતી, ગુણીજન ગાય રસાળ. (૫)

શિવાલયો શોભે ઘણાં, માતાજીના મહેલ;
દર્શનથી દુઃખ જાય છે, શેવકને મન સહેલ. (૬)

રક્ષણુ રાય રણછોડનું, અંબા છે નહિ અબાણુ;

૧. મુંબઈમાં એટલે મુંબઈ છતાંકામાં ૨. વામે=ડામે.

માંહે બિરાજે મહા પ્રભુ, વાલા વૈશ્નવ બાણ. (૭)

કુંડળીઓ.

વૈશ્નવમાં વીરા ઘણા, ખડાયતામાં ખોળ;
 દેસાઈમાં દાતાર છે, મળે ન તેની તોલ.
 મળે ન તેની તોલ, માતા પુરીમાં માઝા;
 છાપ તિલક ધરનાર, મળે જન જોતાં ઝાઝા.
 પણ વડામાં વડો વૈશ્નવ જુઓ, મારથી મોહનલાલ છે;
 સૂત મોટો મિઠાલાલનો, વૈશ્નવમાં ઘણો વાલ છે. (૧)

દોહરા.

જેની સખાવતે સીમા નહિ, ડહાપણમાં દરિઆવ;
 ભક્તિમાં ભરપૂર છે, ગુણ તણો ગરકાવ. (૧)
 ઇલકામે ઝોછો નહિ, રાજે રૂપ ગુણ મધ;
 શાંતીમાં છે સો ગણો, સદગુણી છે સધ. (૨)
 અનુકમે ભાઈલાલ છે, દેસાઈમાં દાતાર;
 મહુમ માણેકલાલ નો, પુન્યવંતો પરિવાર. (૩)
 પ્રતાપી પાનાચંદ હવા, મહુમ માણલાલ;
 સુત જુઓ સોહામણા, વડા વકીલ છે હાલ. (૪)
 હાલ જુઓ અજુભાઈના વલભભાઈનું વહાલ;
 સમજુને શાણા બલા, મથુરસુત માણેકલાલ, (૫)

- કઈક વકીલો કારમા, કઈક શુરા સરદાર;
મામલતમાં મોટા ઘણા, વર્ણન કરતાં વાર. (૬)
- મિજલાઈનું વર્ણન કરું, કે મગનલાલનું માત્ર;
એક એકથી અનમી ઘણા, મજબુખણુ જામાત્ર. (૭)
- શાંત સ્વભાવે શોભિતા, વૈશ્વવમાં વકીવાર;
લેદ નહી ભગવંતમાં, તુટે ન તાર લગાર. (૮)
- સાંકરલાલ શુરા થયા, પ્રભુદાસના પુત્ર;
મૂળજીસુત મોહન તણું, ઘણું શોભે ઘરસુત્ર. (૯)
- આઘ સોહાગી શેઠીઆ, વિગતે લખતાં વાર;
લક્ષપતિ એ લોક છે, દિલ જેનાં દાતાર. (૧૦)
- વસ્તી વર્ણુ અરાઢની, પટલ પ્રમુખે આણુ,
ખડકીમાં ખોળી જીઓ, લાયક લેવા જાણુ. (૧૧)
- લલુભાઈ લાયક ઘણા, પીતા ભલા ભગવાન;
કાજ કરી કંઈ કારમાં મેળવ્યું મોટું માન. (૧૨)
- મથુરભાઈ મારથી થયા, શવદા કેરા સુત;
મુખીપણું મન માનતું, કર્યું જોડીને જીત. (૧૩)
- રણસુરરામાભાઈ જીઓ, મુખી થયા મહેરાણુ;
શંકરભાઈ શુરા થયા, પુંજભાઈના પ્રાણુ. (૧૪)
- નાથાભાઈ નિર્દોષ છે, ગંગાદાસનું જ્ઞાન;
કિશોર સુત કાજી થયા, ગલાભાઈ ગુણવાન. (૧૫)

આઘપટલ અનમી ઘણા, ગુણવંતા ગંભીર;
 ખેતીતો ખાંતે કરે, શરીર નમે નહિ શીર. (૧૬)
 અહાં થકી આગે ગયો, આણી મન ઊલ્લાસ;
 દીઠો તવ દ્રષ્ટિ થકી, વડો 'શરમાળી' વાસ. (૧૭)
 વર્ણનતો વસ્તી તણું, કરતાં કાળજ બાય;
 તોપણ તલનો તેરમો, ભાગ ભલો નવ થાય. (૧૮)
 માટે મનની મનમાં, રાખીને આ વાર;
 આગળ દીઠો આદરું, વસ્તી તણો વિસ્તાર. (૧૯)

ભૂજંગી.

હવે વર્ણવું આજ દીકું મેં આજે, વિવેકી જનોને સૂણી મીસલાગે
 લઘુચોક મૂકીને ચૌટાથી ચાલ્યો, વડા ચૌટડાનો પ્રિતે પંથ જાલ્યો.
 ગયો ચોક મૂકીને ચૌટાની માંહે, ભરાવો ભલો જૈન્યનો દેખું ત્યાંહે;
 ભલી તેમની રીતને ભાત ભાળી, ભલાં ભાળી આંહાટ ચૌંટાને બાળી.
 છબ્બને જરૂખાં અતિ રમ્ય છાજે, વણિકો વિવેકી તે મધ્યે બિરાજે;
 ભલા તેમના કાર વહેવાર ભાળું, દિલે દેખી આદુઃખી પરતે દયાળુ.
 વળી દેશવિદેશથી માલ લાવે, ખપી બાય જ્યારે વળી દેશ જાવે;
 અહોનીશ એવાં કરે કૃત્ય મોટાં, કઇ રીતથી કૃત દેખું ન ખોટાં.
 દલાલે દીઠા દોટ દેતા વેપારી, ભલી ભાતની ભીડ ભાળું બબરી;
 વળી ખાંતથી ખ્યાલ જોવા સિધાળ્યો, દીકું દિવ્ય દેરાસરે જ્યાંડી આળ્યો.

દોહરા.

- દિવ્ય દેરાસર દેખીને, પેઠા આણી પ્રીત;
 સુમતિનાથ સેવા થકી, પાપી થાય પુનિત. (૧)
- સુમતિનાથ સોહામણો, દેરાસર છે દિવ્ય;
 શોભા તેની શું કહું, પામર પાપી જીવ. (૨)
- સાચા દેવ સૌકો કહે, એમનું ઉર્ફે નામ;
 બેઠક બાવન દેરીની, મોટો બુઝો મુકામ. (૩)
- વિદેશમાં વિખ્યાત તે, સાચો દેવ સનાથ;
 યાત્રાળુ આવે ઘણા, બુગલ બેડીને હાથ. (૪)
- અનાથનો એ નાથ છે, દિલ તણો દરિઆવ;
 ભક્ત જનને ભાવતો, સુમતિનાથ સ્વભાવ. (૫)
- ગુણ ગણું શું એમના, પાર ન પામું છેક;
 ડાહ્યાજન ડાહાપણ કરી, ગયા મૂકી મન ટેક. (૬)
- ગયા કઈ ગુણ લેખતાં, પાર ન પામ્યા સઘ;
 અઘાત શક્તિ એહની, અતુળિત બળ હદ. (૭)
- દેવળ એનું દીપતું, દક્ષિણથી દરશાય;
 શ્રાવકજન શાણા સહુ, પુજન કરવા જાય. (૮)
- આંગી ધરાવે અંગશું, કુમકુમ કેશર આડ;
 સુમતિનાથ સેવા કરી, લળી લડાવે લાડ. (૯)
- કસ્તુરી કેશર ઘણાં, બેકે છેજ બરાશ;
 ધુપ દીપ નૈવેદ્ય ત્યાં, લાવી ધરાવે દાસ. (૧૦)

- ચંદરવા ચોકે ઘણા, ગલાસ ગલારે જાણુ;
હાંડી અતિ રળિઆમણી, શોભે છે નિરવાણુ. (૧૧)
- ઝમરૂળ જ્યેમાં ઝુલતાં, મણીમય મિનાકાર;
દિંગ થયો હું દેખીને, જળહળ જ્યેત પ્રકાશ. (૧૨)
- ગુણીઅલ રૂડા ગોરળ, મૂનીજન કરે મુકામ;
પુજા લણાવે પ્રેમથી, રાખીને દિલ હામ. (૧૩)
- રૂધ્યામાં રાળ ઘણા, રોષ ન રાખે લેશ;
હસતું વદન છે એમનું, નહી રાગ નહિ દ્રેષ. (૧૪)
- સ્તવન ભણે તીર્થંકરતણાં, ઝાંઝ તણો ઝમકાર;
મદંમૃતો મારો ફરે, મુખે કરે રણકાર. (૧૫)
- તેમ તેમ દઈ તાલમાં, ઉઘાસમાં અણસાર;
સાગ્રીતોને શીખવે, હસ્ત ઉપાડે હાર. (૧૬)
- એ રીતે આચ્છવ ઘણો, કરે વાર તહેવાર;
આરતી જ્યારે આદરે, કરેજ ટાંકો ચાર. (૧૭)
- વધતામાં વધતા વહે, ટાંક ધરીને ટેક;
આરતિ એ તો આદરે, આણી ઉર વિવેક. (૧૮)
- કહાવે લક્ષ્મીરામ જે, શાણા શ્રાવક જન;
પુજા કરતા પ્રેમથી, ખ્યાર ધરી પ્રતિદિન. (૧૯)
- પુજા વિધી પુરણ થયે, અપાસરે હંગામ;
શ્રાવક બાએ સૌ મળી, તરવા તિમીર તમામ. (૨૦)
- અપાસરે આવ્યા થકા, સાધુ સુણાવે શિષ્ય;

આદરવા અવીનાશી ને, જે છે જગના ઈશ. (૨૧)

આદરવે અવીનાશી ને, ભાગે ભવની ભૂખ;
જન્મમરણ નિશ્ચયે મટે, રતિભર રહે ન દુઃખ. (૨૨)

આરાધ્યે અવિનાશીને, ભાગી કોની ભૂખ;
તવન ઉપાડું તે તણું, દિલ ધરશે નહિ દુઃખ (૨૩)

દેશી પ્રભાત.

પુજન કરો જન પ્રેમથી, આદિનાથ અનાદિ;
ભવદુઃખ તેતો ભોગવશે, નવ બેસે જનાદિ. પુજન.

સુનિજન મહેર કરી કહે, શીખ દેછેજ શાણી;
જૈનાશ્રિતો જન સૂણજે, કોણ રાજા કે રાણી. પુજન.

પુજન કર્યો જે પ્રાણીએ, પામીઆ પદ મોટું;
અંધ જુઓજી જૈનનાં, વહવું નથી ખોટું. પુજન.

ભક્ત ભલાને ઉગારિઆ, આદ્ર કુમાર આદે;
અધમ પ્રાણીતોએ હતો, કહું શું એથી જાદે. પુજન.

મેઘકુમાર મોક્ષે ગયો, રાજા શાણીકનો સુત;
શેઠ ધનોલો સુણ્યો હશે, ગયો જોડીને જીત. પુજન.

શાળીભદ્ર સુખ પામીઆ, વામીઆં દુઃખ મોટાં;
મહાવીર સ્વામીને ભજે, ખીજાં સર્વે ગપોટાં. પુજન.

જૈનાશ્રિતો તમે જાળવો, જીવ જંતુને જાણી;
અભક્ષ અહાર કરો નહિ, છણી પીઓને માણી. પુજન.

(૧૭)

શંખારા શુભ સાચવો, વૃત દ્વાદશ પાળો;
 પ્રભુજી સંગાથે પ્રિતડી, રેણુ પાકેથી ઝાળો. પુજન.
 દાનશિખળતપ સાચવો, ભાવ બલેથી રાખો;
 અરિહંત મુખેથી ઓચરો, જીઠ જાણી ન ભાળો. પુજન.
 લક્ષ્મીશંકર કે લેખમાં, લખી રાખજો રૂડું;
 વ્રત વિચારીને પાળજો, મન રાખો ન કુડું. પુજન.

દોહરા.

એ રીતે હરદમ કરે, યથા વિધી જિપચાર;
 જોયા જૈન જનો સહ, નર સધજાને નાર. (૧)
 એમ કરતાં આવે જો, પશુસણના દીન પાસ;
 તેમ તેમશોભાસો ઘણી, વણિકો કેરે વાસ. (૨)
 ચંદરવા ચોકે ઘણા, ઉલેચ હારો હાર;
 ગલિયા ગોણુ બિછાવિઆ, હેખું ઠારોઠાર. (૩)
 આબૂપણુ અતિ ઓપતાં, પહેર્યો પટકુળ સાર;
 જીન જીનવર જ'ખી રદ્યાં, પુરણ લાગ્યો પ્યાર. (૪)
 પડિકમણું કંઈ પ્રીતથી, નરગણુના નોકાર;
 સમાતમાં શાણી ઘણી, નજરે ભાળું નાર. (૫)
 કંઈકે કંઈ આદર કર્યો, કંઈ આદરિઆ અઠ;
 કંઈએ કામ ઘણું કર્યો, છક આદરિઆ છઠ. (૬)
 છઠ આદરિઆ છ જણે, ત્રણ આદરિઆ ત્રીશ;

- એક તણા આંકો નહિ, ઘરદીઠ ઘરૂણી ઈશ. (૭)
- એમ કરતાં આવીઓ, વેગે માસ વૈસાખ;
- દેરામાં દરસન સમે, આવ્યો ધરિ અલિલાખ. (૮)
- એવે સમે આવિ કરી, બેઠેલાં કેા ગાઈ;
- સમાધિમાં શાણાં ઘણાં, તનમન એક લગાઈ. (૯)
- ધાર લીધો કેાણુ પ્રેમદા, તનયા દોની તેહ;
- નામ પૂછી નિશ્ચે કર્યું, દીધો કેાને દેહ. (૧૦)
- શા. હકમચંદ દેવચંદ, શરમાળીમાં શેઠ;
- મોતીલાલ મહુમ હતા, પુન્યવંતા કંઈ પેટ. (૧૧)
- મહુમ મોતીલાલના, બહેચરલાઈ બલિહાર;
- ધાર્વતિ તન પ્રેમદા, નિરખોણ એ નાર. (૧૨)
- અનોપચંદ રવચંદનાં, તનયા પામ્યાં તેજ;
- ૧ બાઈ દીવાળી દિકરી, જીનજીન જ'ખે એજ. (૧૩)
- વૈદ્યવ્ય પામ્યાં વૈશથી, લળીયાં લક્ષ્મિ માંય;
- પ્રતિદિન પ્રેમે આદરે, શેવા સમરણુ ત્યાંય. (૧૪)
- નાર નહિ એ નર જીઓ, ડા'પણમાં દરિઆવ;
- અક્ષલમાં એ આગળાં, ગુણુ તણાં ગરકાવ. (૧૫)
- નાણું ખરચે નવ ડરે, અપવાસે આરામ;
- પડિકમણાં પ્રિતે કરે, નિશ્ચેથી નિષ્કામ. (૧૬)
- દાન શિયળ તપ આદરે, લલો ધરીને ભાવ;

- રાસ યુલે રૂડી રીતથી, નરહી તારણ નાવ. (૧૭)
 અઠાઈમાં ઓછાં નહિ, છઠ આરઠ્ઠે છેક;
 જનધર્મ જિણે ઘણો, અધૂરો લેદ ન એક. (૧૮)
 વિદ્યા કે વિનોદમાં, સદગુણમાં સમરથ;
 પિછાન છે પાંડિત તણું, અધૂરો એકે ન અર્થ. (૧૯)
 અધૂરાં નહીં કંઈ એકમાં, પાઠ પુજાદિ કામ;
 નાણું ખરચે નવ ડરે, હુઈએ મોટી હામ. (૨૦)
 એણે તો કરી હાલમાં, ઉજમણાની આશ;
 સગાં સંજાંધી તેડીઆં, પોતા કેરી પાસ. (૨૧)
 મુન્યમને કે મા'મતિ, પુરૂષોત્તમ પરિઆણ;
 સાજ સજે સઉ સામયે, જન જીવને કરો જાણ. (૨૨)
 ૧અનમી અમદાવાદના, ૨મગન સુત મોતીચંદ;
 ભગત હરીભાઈને લખો, કરમચંદ કૂલચંદ. (૨૩)
 હાક જુઓ હરિભાઈની, બહાદૂર ને બલિહાર;
 ચરખા જે ચરખી તણા, છપને કીધો છાર. (૨૪)
 લલા લલા ભાગી ગયા, સમશેર બળવી શુર;
 બારેસર બજી મુઆ, ચાવિ કીધા ચકચુર. (૨૫)
 કોડે લખો કંકોતરી, ખંભાતે ધરી ખાંત;
 પોપટશા, મુળચંદને, પછી લખો પુર પ્રાંત. (૨૬)

દેશી. કંકુ છાંટી કંકોત્રી મોકલો.

કહુંકું કોડે લખો કંકોત્રી, ખરી ખાંત ધરીને ખંભાત;
પછી પુર પ્રાંત. ઉદ્યાપનમાં આવજો ૦ (૧)

અમદાવાદ લખો અનમી આપણા, મગનલાલભાઈ;
મોતીચંદ સૂત=કૂલચંદ, ઉજમણામાં આવજો ૦ (૨)

બાપાલાલ ઝવેરીને બાણજો, આણજો ઉરમાં હરીભાઈ;
નેડો નેચો નાહી. ઉદ્યાપનમાં ૦ (૩)

નેજો જેભાઈ મારતરને ભૂલી જતા, હતા એ તો સંમતીમાં સાથ;
ગાણું શું ગુણ ગાય. ઉજમણામાં ૦ (૪)

પ્રાદીસ રકુલથી પધારો પ્રેમે કરી, આવો રૂંડોછે અવસર આજ;
લઈ સેવા સાજ. ઉદ્યાપનમાં ૦ (૫)

ખોળી નેતાંછેખેડામાં ખોરડાં, માણ મુન્યમળુઓ મનસુખ;
ધરો નહી દુઃખ. ઉજમણામાં ૦ (૬)

ધ્યાન દઈ લખો ભાઈ ધોળકે, મન ગમતું માફે છે ચોસાળ;
રૂંડું છેરે સાળ. ઉદ્યાપનમાં ૦ (૭)

બારેજમાં લલા ભગુભાઈ લખો, ટેકી લખોને તલકચંદ;
બુદ્ધા જેના છંદ. ઉજમણામાં ૦ (૮)

ઉદ્યાપનનો અવસરનાણીઆસમે, મળીમહાજનેતેડયામહારાજ;
પધારોને આજ, ઉદ્યાપનમાં ૦ (૯)

સેગે વહેલા કહુંકું વૈશાખમાં, શુભ અષ્ટમીને શનીવાર;

- પહેલે પક્ષસાર, ઉજમણામાં૦ (૧૦)
 જળ લાવવાનો જોગ જાણ્યો, ઉપલો દિન કોન ન અજાણ્ય;
 હશમ ઉર આણ્ય, ઉદ્યાપનમાં૦ (૧૧)
 સમુસણ રચના સોહામણી કુંલ સ્થાપનાનું કરું કામ;
 ઉજમણ છે નામ, ઉજમણામાં૦ (૧૨)
 વરઘોડો ચૌદશ કેરો ચાલશે, જળજાત્રાનો જાણ્યોને જોગ;
 વડો વૈભોગ, ઉદ્યાપનમાં૦ (૧૩)
 પુણિમાએ પ્રતિમા ગિરાજશે, નક્ષી જાણ્યો નોકારશી દીન;
 નહી મેશ મીન, ઉજમણામાં૦ (૧૪)
 જીરે શોભા સરસથી વળાણીએ, વાલા તરફ વધામણીજય;
 આનંદ ઉર નવ માય, ઉદ્યાપનમાં૦ (૧૫)
 જીરે વાજાં વાગે વડા વેગમાં, વાજે ઢોલ નગારાં નિશાન;
 ઘણે ઘણે માન, ઉજમણામાં૦ (૧૬)
 જીરે મંડપ રચ્યો નિજમહેલમાં, હાંડી તખતાથી ઓપેઅનુપ
 અરગજનો ધૂપ, ઉદ્યાપનમાં૦ (૧૭)
 મકનહારે મંડપ રચ્યો મન દઈ, દાળજીના દેખોને એ તંન;
 કહું ધન્ય ધન્ય, ઉજમણામાં૦ (૧૮)
 મંડપ રચના મુખે કયમ વર્ણવું, વિશકર્મા વાળ્યો આડોઆંક;
 વદુ શું વાંણી રાંક, ઉદ્યાપનમાં૦ (૧૯)
 સમુસણની શોભાતો હું શું કહું, સાચા રચીઆછે છોડો જે સાત
 ૧સૂરો સાક્ષાત, ઉજમણામાં૦ (૨૦)

જરી કામ જુઓ ઝળકે ઘણું, સાવ સઘળો સોનેરી સામાન;

વખાણું વિમાન, ઉદ્યાપનમાં (૨૧)

હીરા માણેક હારમાંઓ, શોભતો માંહે સીંચીનો ઘાટ;

સમુસણ ઠાઠ. ઉજમણામાં (૨૨)

દેરી રચના જુઓને દીપતી, વિશકર્માએ કીધો વિવેક;

વહુ શું વાણી એક. ઉદ્યાપનમાં (૨૩)

સાંજ સમે ઇંદ્રાસન ઓપતું, દિવ્ય દિપનો દેખાવ;

હળી આવભાવ. ઉજમણામાં (૨૪)

ધુપ દીપ નૈવેદને આરતી, થાય અનુક્રમ આણી ઉલાસ;

પ્રભુજીની પાસ. ઉદ્યાપનમાં (૨૫)

દાન દીધાં સૂણો કહું સાચી, જેવા દેવોને જોઇએ જેહ;

આખ્યાં સહુ તેહ. ઉજમણામાં (૨૬)

જીરે ભાટ ભોજકને ભલાભલાં, મહીપતિ સરખાં માન;

દીધાં એણે દાન. ઉદ્યાપનમાં (૨૭)

કવિજન પેરે કરૂણા કરી, રાખ્યો કવિત કહું કંઈ એક;

તેનો પણ ટેક, ઉજમણામાં (૨૮)

અંદીજન આવી બોલે ઘણાં, દીલોદારનું દેખી મન;

કહે ધન્ય ધન્ય. ઉદ્યાપનમાં. (૨૯)

આપે આશીશ આવી અતિ ઘણી, સત વરસ શેઠાણી સપુત;

જીવો જેનું જીત. ઉજમણામાં [૩૦]

ભલા ભાગ્યશાળી ભુમીમાં બની, પામરોને રહેજે પાળનારી;

વખા કેરી વારી. ઉઘાપનમાં૦ (૩૧)
 ધન્ય હીવાળી ખાઈની હીકરી, ધન્ય તારી જનેતાને બાહુ; સુનુન કોટાહુ નિરલે અર્થુ નાહુ, ઉજમણામાં. (૩૨)
 ધન્ય મુન્યમ તારા માપને, પુણુ ધાર્યુ પુરૂષોત્તમ નામ; કીધાં એવાં કામ. ઉઘાપનમાં૦ (૩૩)
 એના સંકલ્પ દેવ સુધારજે, દેજે આશિષ લક્ષ્મિરામ; રહેતા માતર ગામ. ઉજમણામાં. (૩૪)

દોહરા.

દેખો દશ મહુસ આ, બીજા બસેં બક્ષિસ;
 જીન શાળામાં બણીઆ, આપ્યા ધ્યો આશિષ. (૧)
 અનુકમ ઉઘાપન પુજા [કરી] ચૌદશ ચતુર સુબાણ;
 વરઘોડો વેગે થકી [ચઢ્યો,] જળ બત્રાનો બાણ. (૨)

દોહરા.

સમત્તિ લઈ સામટી, મળી મળી મોટા જન;
 મુનિ પધારો મહેરથી, કરવા આમંત્રણ. (૧)
 ખાંત થકી ખેડે ગયા, શુરાજ સાંકળચંદ;
 પુલચંદ કાળીદાસના, હરખે હીરાચંદ. (૨)
 બડવીર ભીખાલાઈના, ચુનીલાલ ચતુર;

- નગીન કાળીદાસના, પૂરું જેતું પુર. (૩)
 આઘ સોહાગી શેકીઆ, હુઇડે રાખી હામ;
 મુનિ પાસે જઇ માગીયું, માતર કરો મુકામ. (૪)
 અપાસરે કંઈ આવિએ, અમારડે અવિનાશ;
 નર પામે નિર્વાણુ ને, મુને પણ એ આશ. (૫)
 ખ્યાતિ સુણી ખાંતે કરી, તાકીદે તમ પાસ;
 અરજ ઉચરવા આવીઆ, છું શેવામાં દાસ. (૬)
 અરજ સુણી કંઈએમની, પધારિયા પન્યાસ;
 વરધી વિજય વેગે થકી, વૈશાએ કીધો વાસ. (૭)
 આઘ મુનિજન આવિઆ, હિંમત વિજય આજ;
 પ્રસનમુનિ પધારિઆ, શાંતિ વિજય મહારાજ. (૮)
 વરધી વિજય વિખ્યાતછે, દોશી ડેલા માંય;
 અપાસરે ઓપી રહ્યા, ઉમેદ વિજય જ્યાંય. (૯)
 ઉમેદવિજયના આ જુઓ, સમજી શાણા શિષ્ય;
 પધારિયા પન્યાશજી, દેવાને ઉદિશ. (૧૦)

દેશી. કન્યાએ ક્રોધ જણાવીયોરે.—એ રામ.

વરઘોડો વડી ધૂમથી, ચાલ્યો ચૌટાની માંય;
 જળ રેલાવી જળ જાત્રા, કરશે આવીને આંય. વરઘોડો
 રથ જે રૂડો રૂપા તણો રે, કીધો હાજર આંય;

આદિનાથ અતિ ઓપતા, પ્રિતે ધરાવ્યા માંય. વરઘોડો
 ચાંદી જુઓ ચળકે ઘણી રે, માંહે સોનેરી સાજ;
 ખેમચંદ ખાંતે ખેડવા, આવી બેઠા છે આજ. વરઘોડો
 હઠીશંગનો એ તો જુઓ રે, સુત શાણો સુજાણ;
 વિનય વિવેકી છે ઘણો, કીધો પંચે પ્રમાણ. વરઘોડો
 રૂપ ગુણમાં રાજે ઘણો રે, પૂરતો પહેર્યો પોશાક;
 આબૂપણ અતિ ઓપતાં રે, સ્થ ચલાવે ચાલાક. વરઘોડો
 અરગળ ઊડે ઘણા રે, ઊડે નિરલે નિશાન;
 શીખીર જુઓ માંહે શોભતું, કલ્પસૂત્ર કલ્યાણ. વરઘોડો
 ત્રાંસાં વાગે તીખાં ઘણાં રે, તીખો તુરધનો નાદ;
 ધમકારે ઢાલ વાગે ઘણાં રે, વડો પડીઓ છે વાદ. વરઘોડો
 વાનં વાગે વડા વેગથી રે, પુઠે પડે વમનાથ;
 રણતૂર વાજે રાજતાં, જેનો સૂરો છે સાથ. વરઘોડો
 સ્વાર પાળા શોભે ઘણા રે, ઝરદી ઘણેરી થાય;
 શોર પડયો સૂણે નહિ રે, જાડી ઘણેરી જાય. વરઘોડો
 કોઈ છજે કોઈ છાપરે, કોઈ અટારી પાસ;
 ચઢી જુઓ જણુ ગામનારે, આ દેસર અવિનાશ. વરઘોડો
 ખખર જાણી ખાંતે કરીરે, જાણે જેવાને જોગ;
 ચાર જોજનથી ચાલીનેરે, આવેલાછેરે લોક. વરઘોડો
 આગે ચાલે અનમી ઘણારે, દોરા*કંઈ દોજદાર;

પાછળ પોલીસ પાટીઓરે, આલે હારે હાર. વરઘોડો
 સૂરજરામ સૂરા ઘણુરે, બહાદુરને બલિહાર;
 આવી બિરાજ્યા આ તકે, રૂડા રક્ષણ હાર વરઘોડો
 ઘોડાપર ગાજી રહ્યારે, મોહન માણેકલાલ;
 હીરાચંદનાએ બુઓ, બંને બનીઆ છે બાળ. વરઘોડો
 છડીદારે છડીઓ ગ્રહીરે, ચોપ મારે ચતુર;
 ખમા ખમા કરી ખાંતથી; હાક મારે હજુર. વરઘોડો
 જીવાલાઈ બાણે બુઓરે, દેખો છે એ દિવાન;
 મહારાજ મોગરના કને, જેતું મોટુંરે માન. વરઘોડો
 ત્રીજા તોરીપર ટેકમારે, તેનો તનુજ સુખણ;
 અંબાલાલ ઓપી રહ્યા, પંચ કીધા પ્રમાણ. વરઘોડો
 જરકશી જામો પેરીઓરે, ઓઢી અનોપમ સાલ;
 રાજવંશી કો રાજવી, એવો બનીઓછે બાળ. વરઘોડો
 હણુ હણુ ઘોડો એમનો, હૈયે હિંમત હાલ.
 એથો ઘોડો ચમનલાલનોરે, બાપાલાલનો બાળ; વરઘોડો
 પાંચમે ઘોડે પધારીઆ રે, આવી ઓછવલાલ;
 મોહનલાલ મોટા તણા, બહુ બિરાજે બાલ વરઘોડો
 વૈશ્ણવો વીરા આવીઓરે, વડુ લાવીને વાલ;
 શાબેલાના સંજમાં, સોંપ્યા શણુગારી બાળ. વરઘોડો
 સાકળલાલ શોભી રહ્યારે, મોહન મૂળચંદ બાળ;
 શણુગારીને સોંપીઆ, ઘોડો ગાજે રસાળ, વરઘોડો

(૨૭)

વયમાં ચાલે વરણાગીઆરે, શાબેલા કંઈ શેઠ;
 છાજે છત્રી સઉ સાથમાં, નયણે નિરખેજી નેટ. વરઘોડો૦
 શાબેલો સંગ સોહામણો રે, નારી નૌતમ ગાય;
 ઉચ્છવ થાય અતી ઘણો, કેણે કહ્યો ન જાય. વરઘોડો૦
 માંડ જીઓ મોતી તણા રે, માથે મૂકી અનુપ;
 ચાલે કેવળખા કોડમાં, સુંદર શોભે સ્વરૂપ. વરઘોડો૦
 'વામન દીવો વડા વાલથી રે, લીધો લેવાને લાવ;
 હોંશે હુકમચંદ દીકરી, લલો ધરીને લાવ. વરઘોડો૦
 અખીલ ગુલાલ ઉડી રહ્યારે, છોજે છોજે છટાય;
 મધુરે સ્વર કંઈ માનની, મળીને મંગળ ગાય. વરઘોડો૦
 આભૂષણો ઓપી રહ્યાં રે, પહેર્યા પટકુળ સાર;
 ગોરે વરણ ગોરી ઘણી, વૃદ્ધ જોખન બાળ. વરઘોડો૦
 બાંએ બાબુબંધ ખેરખા રે, કોટે એકાવળ હાર;
 નેપુર પાચે રણજણે રે, ધુધરી ધમકાર. વરઘોડો૦
 કળશ લઈ કંઈ કામની રે, જળ ભરવાને જાય;
 ગોરી જીઓ ગજ ગામની, ચેતી ચાલવા જાય. વરઘોડો૦
 શામા જીઓ કોઈ શામળીરે, મુગધા બાળ કિશોર;
 મહમાંડે માતી માનુની, ચીત હરણ ચકોર. વરઘોડો૦
 શણધટ તાણી સુંદરી રે, ગાય ગીત રસાળ;
 ઈંદ્રાપુરી ઓપી રહી, ભલા દિન દયાળ. વરઘોડો૦

વચમાં શીખીરરથ રાજતાંરે, ચાંદી ચળકે અપાર;
 મધ્યે આદીનાથ ઓપતા, શું શું કહું શણુગાર. વરઘોડો
 ચોપદારો ચોપ મારતા, હાંક મારે હજુર;
 હલમલ કરતા હારમાં, ચાંપે ચાલે ચતુર. વરઘોડો
 એમ કરતાં આવીઆ રે, દિવ્ય ડેલાની માંચ;
 ધરમશાળા ધીંગી જુઓ, પ્રીતે પધરાવ્યા ત્યાંચ. વરઘોડો
 વેગે આવી વધાવિઆરે, પુજ્યા પાર્વતિ બાઈ;
 વિશ્રાંતીવાસ આખ્યો અહીં, દીધો દેશન ત્યાંઈ. વરઘોડો
 પાટ બીછાવી પ્રીતથી રે, ઉપર રૂડો ઓછાડ;
 પધરાવ્યા પ્રેમે કરી, લગી લડાવ્યાં લાડ. વરઘોડો
 પધરાવ્યા પ્રીતે કરી, સેવ્યા શાંતીસનાથ;
 ચમર કરે ચારે મેરથી, શૂરો સેવક સાથ. વરઘોડો
 પુજન થયે પાછા વળ્યારે, અનહદ પામી આશીષ;
 પુલેકું પાછું ફેરવ્યું, દિવ્ય દેરાની દિશ. વરઘોડો
 લાણીઓલાગટપામીઆરે, જે કોઈ આંવ્યાતા અંન;
 સરવજનો સંતોખીઆ, નેટ નોકાશિ દિન. વરઘોડો
 નોકારશી નવ નીતથીરે, જમ્યો સામટો સંગ;
 જશ વાધ્યો જગમાં ઘણો, રૂડો રાખ્યો છે રંગ. વરઘોડો
 પકવાને પાકો ઘણો રે, ગણો ગોરધનદાસ;
 સુખડીઆએ સો ઘણી, ખાંત રાખીછે ખાસ. વરઘોડો
 શીરો શોજનીઓ લલોરે, મેવાની જે મીઠાશ;

બનાવ્યો બાદરએ જુઓ, ઘણો ગોરખનહાસ. વરઘોડો
 વૈશ્ણવો વીરા આવીઆ રે, મળવા મંડપની માંય;
 મોહનલાલ મોટા જુઓ, આઘઆવ્યાતા આંય.વરઘોડો
 અમદાવાદી ઘણા આવીઆરે, ખેડાને ખંભાત;
 ઘોળકેથી ધાઇ આવીઆ, શ્રાવકો સંઘ સાથ. વરઘોડો
 ખેડેથી ખાંતે પધારીઆ રે, દેખો ડાકતર સાહેબ;
 મણીલાલ માંહે ખિરાજીને, સલા શોભાવી આપ. વરઘોડો
 જુઓ જીવણુભાઇ જોડમાંરે, દેખો ઉપોડી સાહેબ;
 હજુર ઉચ્ચુડી આવીને, માન આપ્યું એ માપ.વરઘોડો
 મહેમદાવાદી મન માનતારે, નડીઆદી નરેશ;
 સંઘ મળ્યો કંઈ સામટો, દેખો દેશો દેશ. વરઘોડો
 હાથ ગરજું કંઈ આપીને, ચાલ્યા ચતુર સુજાણ;
 આશીષ પામી અતી ઘણા, લીધી લેવાની લાણ. વરઘોડો
 શાળા જમાડી સામટીરે, બાળને કંઈ બાળ;
 ગુરૂ જમાડયા ગામના, રાંધી રશોઈ રસાળ. વરઘોડો
 સૂપાર્શ્વનાથ સોહામણોરે, સાતમાની સુનાથ,
 પ્રતમા પધરાવી પ્રેમશું, પાર્વતિ પોતાને હાથ. વરઘોડો
 સાચા દેવ શોભે ઘણારે, જેની જમણીરેપાસ;
 ગમતો ગવાક્ષ^૧બનાવીને, વેગે આપ્યો છે વાસ. વરઘોડો
 આરસ અત્યુત્તમ વાપરી રે, કીધું કોરણી કામ;
 શોભા લેની સરસ શું કહી, દશ શત ખરચ્યોછે દામ.વરઘોડો

સંવત શોભીતો સાઠનોરે, વડો વૈશાખ માસ;
લક્ષ્મિશંકર લેખમાં, વેગે રચીયો વિલાસ. વરધોડો ૦

કુંડળીઓ.

ઉજમણું ઉથાપન કરી, સંતોખ્યા સઉદેવ;
નાણું ખરચ્યે નવ ડરે પડી પાર્વતિ ટેવ.
પડી પાર્વતિ ટેવ, નથી છપને કંઈ છાની;
મુઠી ગયા કંઈ માન, ગયા ગુણવંતા સ્થાની.
લલા લલા લાગી ગયા, શેઠાણી ઉર સાંભર્યું;
કોઠાર કીધા કુરખાન, ઉજમણું આ આદર્યું. ૧

મનહર છંદ.

કાજ જેનાં રૂડા કહુ, સાંભળજો જન સહુ;
હાલમાં કીધી ન હેલી, મેઘ રાજ ગયો મેલી.
પ્રથમતો પેખ્યો નહિ, વીજળીનો વડોલાઈ;
ચરવા ચારો ન મળે, પડે ઠાર પળે પળે.
વનતણી વનકટી, ઘણાં પાન ગયાં ઘટી;
ખેડુતો ખુવાર થયા, વૃક્ષ તણા વંશ ગયા.
છપને છટકી વાતો, પાધરો ન ગોઠ્યો પાટો;
ગરીબ અનાથ જન, ઘેર ઘેર માગે આંન.
હયા તેના ફીલ ખહુ, ફીટી મેં ઓ વારમાં;

ગરીબ જનોને ઘાલી, દુઃખના દવારમાં.
 રીસથી ગયો રીસાઈ આવ્યો નહી હારમાં;
 લાગટ ઉઠાડે કરીને કળે, (પડયા) મરકીના મારમાં.
 ભૂખતો ભૂંડી ન મટી, મરી આવ્યાં માળમાં;
 નરો નિસાધાર થયા, છપનાની છારમાં.
 હામહારી કે કે હાટો, બંધ કીધા બારમાં;
 પેટ માટે પુત્ર ધન, સોંપી દે સવારમાં.
 પુત્ર સોંપી પાંચ લીધા, દાણા કોચે નહીં દીધા;
 લાલ જેવો લેવો ઘટે, મનુષ્યનું દુઃખ મટે.
 લોભીઆને લાજ નહી, ખાજ આવ ખાજુ કંઈ;
 જાણ્યું જે જશેજ હાવે, ફરી ફેરો નહિ આવે.
 વરસાદ વેલો થઈ, આવી લાગશે જો અહીં;
 મોટા મોટા માન મુકી, કંઈક તો દેવાળાં કુંકી.
 આવે નાણું આપે નહી, એકના અનેક લઈ;
 હજાહજ અતી હાલે, ગામમાં ગવાડો ચાલે.
 કુટીલીઓ કામ કીધાં, ધાન ધમકાવી લીધાં;
 કૈક કીધાં કામ કાળાં, જોઈ તક લાગ્યાં તાળાં.
 ધની ને તો ધાન મળે, કુટીલો કાઢી લે કળે;
 પેટીયું પુરું ન મળે, ગરીબ ગિથારા બળે.
 મળ્યો નહિ મેઘ જ્યારે, દુઃખ પામ્યા દીન ત્યારે;
 કોઠારો જે કણ તણા, કીધા કુરબાન ધણા.

ઘણા ઘણા જોયા જન, હળાહળ મોઘું અંન;
 લોક ખોલે ઠામ ઠામ, ધન્ય માતર પુરી ગામ.
 ઠહે પછી લક્ષ્મણ, ધન્ય તારાં રૂઠાં કામ;
 મૂન્યમ તો મોટા હજો, નીત્ય કામ આવાં થજો.
 ઘણા ઘણા આવે જન, કશ દૂરથી જોજન;
 વેપારી વડાજ ખીધા, તેજ આવે તારમાં;
 વડા તો ચાલે એ ચટે, વેપારી એ વારમાં.
 એકેના અનેક લઈ, ભરૂજ ભંડારમાં;
 દુકાળમાં દેતા કાવે, લોકતણી લારમાં.
 તો તો મારી માઠી થઈ, વળે શું વખારમાં;
 ચતુરો તો ગયા ચુકી, પૈસા તણા પ્યારમાં.
 અધીર તો એવી થઈ, તેજ આવે તારમાં;
 ભુંડા જનો ભયે ગાલે, ખોલીઓ બજારમાં;
 પાપી પામ્યા પાકાં સીધાં, વખતે એ વારમાં;
 પૂરાં હતાં પેચવાળાં, દીધાં જે દારમાં.
 પામરો પુરૂ ન મળે, અન જે અહારમાં;
 છાપરાં છોડીને વળે, જવા માંડયું જ્યારમાં.
 શાણા શેઠ ચઢી ભારે, ગરીબોની વારમાં;
 મદત રાખી ન મળ્યા, લુખાઓની લારમાં.
 પાર્વતિ થયાં પ્રસન, વખાણું આ વારમાં;
 કોએ નહીં કીધું આમ, ધન્ય તારી હામને.

(૩૩)

લખવા મળે ન ઠામ, વર્ણુલું શા કામને;
લક્ષ્મી પ્રભુ તેને દેજે, ગણ્યા નહીં ઠામને.
આપી અનાથોને અન્ન, રાજી ક્રિયા રામને;

દોહરા (ઉત્પ્રેક્ષા.)

લક્ષ્મીખર્ચ દીન એકમાં, લેવા લાગી લાગ;
કંજુસ હાથે કાં પડી, કહી કીધો અનુરાગ.
અનુરાગી એ આશ્રયમાં, પહોંચ્યાં પાર્વતિ પાસ;
સંતાઈ સોડે રહ્યાં, વળતી કીધો વાસ.
ખરચે પણ ખૂટે નહિ, ખરચે ખટ ઘણી થાય;
પુન્ય કર્યાં કંઈ પરભવે, પામ્યાં તેજ વસાય.
લક્ષ પતિ તો લોકમાં, કે'વાયા કંઈ કોડ;
આજ સમે આ કામમાં, જોયો નહીં કેા જોડ.

ઉચ્ચો.

દોહરા.

ધન્ય પાર્વતિ પ્રેમદા, ધન્ય તિહાડ કામ;
ધન્ય પિતા તુજ માતને, ધન્ય દ્વસુરનું ધામ.

દેશી ખિલાવર.

ધન્ય પાર્વતિ તું પ્રેમદા, ધન્ય તિહાડ કામ;

ધન્ય પિતા તુજમાતને, ધન્ય સ્વસુરનું ધામ. ધન્ય૦
 નાના સાથે નાનડાં, મોટા સાથે અમીન;
 રવભાવે સોહામણાં, નવ દીસો મલીન. ધન્ય૦
 મેળાવી મોટા તણો, પુન્યમ પૃથ્વીરાજ;
 માગણુ કેરો માળવો, અહીં જોયો મેં આજ. ધન્ય૦
 છપને જ્યારે છટકીગયો, નાવ્યો વીજળીનો વીર;
 મોટા મોટા કંઈ મારથી, ધારી ન શક્યા ધીર. ધન્ય૦
 એવે સમે શેઠાણીએ, ખાંતે ખોલી વખાર;
 ધરમે ધીરીને આપવા, માંડયું માગણુ હાર. ધન્ય૦
 અંન માંડયું કંઈ આપવારે, આપી લે આશીષ;
 માગણુ આવે માગવા, ટોળે દેખું ત્રીસ. ધન્ય૦
 ટોળે આવે ટેલીઆરે, વળી વિપ્ર વિશેક;
 ભરથરી આવે ભાલતા, સુણી શેઠનો નેક. ધન્ય૦
 વેગ થકી વહી આવતાં, શોધી શેઠાણી ધામ;
 પેટ પુરણુ પામી કરી, વળે વખાણી હામ. ધન્ય૦
 ગરીબજનો કંઈ ગામના, લેવા આવે લાર;
 આશિષ આપે અતિથણી, પામી અંનનો હાર. ધન્ય૦
 કંઈ એક આવે દોઢીઆ, આવે કંઈક અપંગ;
 ખાખી આવે ખોળતા, ધરી ધીર ઉમંગ. ધન્ય૦
 દોર ચડ્યા મેં દીઠડા, ગોડીઆ ઘણીવાર;
 ખેડીએ આવે ખોળતા, દિનમાં દસવાર. ધન્ય૦

સર્વજનો સંતોખીઆ,   યથા શક્તિ એ રીત;
 દીકું તેવું દાખવ્યું,   ખરું માનો ખચીત.   ધન્ય૦
 મહાજને માન આપ્યું મળીરે, આપ્યું શાણી સરકાર;
 સલા ભરીને સામટું,   ધન્ય દીલોદાર.   ધન્ય૦
 કાજ તારાં કંઈ કારમાં રે,   લખતાં પામું ન લાગ;
 પરમાર્થે પ્રીતિ ઘણી,   જોઈ જાગો જાગ.   ધન્ય૦
 પચાસના પોસ માસમાંરે,   પાલીટાણે પ્રવાસ;
 સંગ ચલાવી સામટો,   ખર્ચ કીધો છે ખાસ.   ધન્ય૦
 પોપટશા પ્રીતે થયા રે,   શાણા સંઘવી જાણ;
 મૂળચંદશાના મૂળથી,   ખંભાતે જેની ખાણ.   ધન્ય૦
 વિરચંદ વિવેકી વાણિઆરે,   ખોળો ખેડામાં વાસ;
 આગેવાન એતો થયા,   પ્રભુદાસના દાસ.   ધન્ય૦
 માજી મુન્યમ મનસુખરામજે,   સૂરા સમજી છે સાથ;
 શંઘ બધાનો સામટો,   હિસાબ એમને હાથ.   ધન્ય૦
 જાણો જસરાજશીનાદિકરારે,   શીખે શેઠ કહેવાય;
 ખેડામાં ખાંતે જુઓ,   લાજવાન લેવાય.   ધન્ય૦
 ખારેજના બે જુઓ,   ભગુભાઈ મોતીચંદ;
 લલુ સુત લાયક ઘણા,   ટેકી તલકચંદ.   ધન્ય૦
 શંઘ ચલાવ્યો શોભીતોરે,   નાને મોટે મુકામ;
 મદદ આપી જુઓ મહામતિ,   ખરચ્યો ખટ ઘણો દામ. ધન્ય૦
 ધોળકામાં ધન વાપરી રે,   લાણ કીધાનો લાવ;

પુર્ણ લીધો બાઇ પાર્વતી, વળી જુઓ આવભાવ. ધન્ય૦
 પ્રતમા પધરાવી કોઇ જગે, આપ્યો કંઇ જગ આરામ;
 કોઇ જગે શંઘ જમાડીયા, કોઇ જગ નોકાર્શિ નામ. ધન્ય૦
 પાલીતાણે પહોંચ્યા પછી, પ્રભુ કરવા પ્રસન્ન;
 દાન દીધામાં નહિ મણા, જેનું મોટું છે મન. ધન્ય૦
 સાચા મોતીનો સાથીઓરે, પુર્યો આણીને પ્રીત;
 મધ્યે જુઓ મોર મુકીને, લૂંટાવ્યા છે એ રીત. ધન્ય૦
 ન્યાલ કીધા ભાટ ભોજકોરે, લીધો લાખેણો લાવ;
 પુર પ્રત્યે પાછાં ફર્યા, ઉણો નહિ આવભાવ. ધન્ય૦
 દશ સહસ્ર દેખો અહીંરે, નાણું ખરચ્યું છે નેટ;
 પાંચ સહસ્ર પુરા જુઓ, છપને ખરચ્યા છે શેઠ. ધન્ય૦
 ખાંધલીમાં ખોળી જુઓરે, બધા બારસે દામ;
 આવી અપાશરો આપીઓ, કર્યું રૂડેરૂં કામ. ધન્ય૦
 કોડમાં કાર્ય મોટું કર્યું, પ્રતમા પધરાવી ત્યાંય;
 મૂળ નાયકની શાપના, ખરચ્યા પંદરસે જ્યાંય. ધન્ય૦
 એકસો એકાવન આપીમારે, રથ શેવામાં રીત;
 અનુમાન એથી ધાય છે, પુન્યમાં ઘણી પ્રીત. ધન્ય૦
 વળી જુઓ પ્રતિ વર્ષમાં રે, આવે હજીરાનો શંઘ;
 આગેવાન હરીલાલ છે, જેને ઉર ઉમંગ. ધન્ય૦
 હરીલાલ એતો જુઓ રે, નારણદાસનું નૂર;
 પુન્ય પ્રતાપી એ ઘણો, શંઘ કાઢીને સૂર, ધન્ય૦

શેઠાણી સંઘ જમાડવા રે, વીશશત સુકયા છે દામ;
 વ્યાજ તેનામાંથી આવડુ, ખર્ચ કરે છે આમ. ધન્ય૦
 વીશે વૈધવ્ય પામીને, નથી ગમાવ્યુ નૂર;
 ઝીણા ધરમ જે જીનનો, આઘે ઉતાર્યો ઉર. ધન્ય૦
 દાન શીયળ તપ સાચવ્યારે, લલો રાખીને ભાવ;
 અરીહું તમને આપશે, નરકી તારણુ નાવ. ધન્ય૦
 શ્રોતા સજન સૂણીને, ધરશે નહિ રોશ;
 દીકું તેવું દાખવું, દેશે મુકો ન દોષ. ધન્ય૦

કહ્યું છે કે [દોહરો.]

જનની જણતો દિજનો, કાં દાતા કાં સૂર;
 નીકર રહેજે વાંઝણી, મત ગમાવીશ નૂર. (૧)
 હરી ભજતી બેટી ભલી, પુત ભયા કપુત;
 કાળી^૧ ગજેદો અંચળા, નહીં દુધ કે મુત. (૨)

માટે દોહરા.

ધર્મ ધરો ધનવંતનો, બજવ્યો બાદુર શેઠ;
 અધીકો એથી ચાલશે (સખલ) વાંચો વીરા હેઠ. (૧)

દામ=રૂપિયા, ૧. કાળી=ગરી.

દેશી વણુઝારાની.

ધર્મ કહું ધનવંતના સુણો શેઠીયારે,
 ધનદાટીને ધણિમાંય બનો નહીં વેઠીઆરે. ટેક.
 ધર્મ તમારા ધ્યાનમાં સુણો ૦ લઈ લાગોને શુભકામ બનો ૦
 ખાઓ પીઓ ખુબી કરો ,, આપો અનાથને અંનદાન ,,
 ઉત્તમ દાન અનાજનું ,, એથકી દાન બીજું સઉ હેઠ,,
 ધર્મશાળા ધીંગી રચો ,, વટેમાર્ગુ લે વિશ્રામ ,,
 પરણ કરી પાણી ભરો ,, પ્યાસી આવી કરે જ્યાંપાન,,
 વાવ કુવા વડા રચો ,, નવાં રચો ફરીને નવાણુ ,,
 નામ તમારાનું તમે ,, નીતિકાજ રચોને નિશાન ,,
 ધન તમારાં ધીરીને ,, ઉઘમેજ લગાડોને લોક ,,
 શાળા રચો સોહામણી ,, જેમાં ઔષધ થાય હુમેશ ,,
 દવા કરો જન દર્દિને ,, એતો આશિશ આપે અપેશ,,
 જન અપંગજ જોઇને ,, હુશી હાસ્ય કરોન કોવાર ,,
 દેહ પોતાનો દિવ્ય છે ,, ગૌર વરણુ દેખે ને શુમાન ,,
 શુણુ નહિ શુમાનમાં ,, નછી નાખે એ નાંકિ નિદાન,,
 ભાળી ભીખારી જનને ,, આપો અંન તણોજ આહાર,,
 પરધન પરસુખ દેખીને ,, અદેખાઈ કરે તે અજાણુ ,,
 પુર્વે કર્યા તે પામીઆ ,, એમાં લાગે ન કોનું લગાર,,
 પાપ થકી પડાવી દ્યો ,, ભલે ભુલાવી દ્યો ભગવાન,,
 વિદ્ય પડે વિચારશો ,, કદી કરશો ન એવાં કાજ ,,

દિવ્ય દુકાનો દેશમાં સુણો ૦ કાઠી કણુ ભરો ને કોઠાર ,,
 કોઠાર ભરેલા કણુ જુઓ ,, આપે વિકટ સમે એ વાર ,,
 શહેર સુધારો સંપીને ,, જેથી સહેજ મળે સામાન,,
 વળી વિદેશ વિચરો ,, લાવો હજાર લાખ કરોડ ,,
 હોંશ ધરો હૈયા વિષે ,, હારી જશે ન હેળકી હામ,,
 પ્રીત ધરો પરમાર્થે ,, જીતો જગત તણી જન જાળ,,
 કાજ તમારાંને કવી ,, લખી રાખશે લોકમાં નામ ,,
 ધન ખરચો ધન વાવરો ,, કદી કૃપણુ કરો નહિ કામ ,,
 પુર્વે કર્યા તે પામીઆ ,, પામો આજનું આગે જન્મ,,
 પુસ્તક આ પ્રેમે કરી ,, વાંચો વાલ ધરીને વિશેષ ,,
 ધર્મ સૂણી ધનવંતના ,, યથા શક્તિ પાળોનેઅમાપ,,
 ધનવંતો ધન્ય કહુ ,, કદી કર્મ ન કરો કોઠાર ,,
 ફરી ફરી નહિ મળે ફાયદો,, માટે ચેતી લ્યો ચિત્ત સાથ,,
 છેવટ સપુત શેઠાણીનો ,, કંઈ દાખલો લ્યો દિલ સાથ,,
 જન એણે કંઈ જાળવ્યાં ,, ખરે જોડીએ ખાઈને ખોટ ,,
 કોઠારો જે કણુ તણા ,, કંઈ કિંધેલા કુરબાન ,,
 લાલ થકી લલચાઈને ,, નથી કીધો કોઈને નકાર ,,
 ગાડાં આવ્યાં કોઈ ગામનાં,, કણુ નાંખી ગયા કોઠાર ,,
 ક્યાં થકી કોણે મોકલ્યાં ,, નથી લાગ્યો એ પત્તો લગાર,,
 મદદ જુઓ મહાપ્રભુની ,, હાર હુંડી નથી એ અજાણુ ,,
 દાખલો દીલ સાથે લઈ ,, કરો કાજ રીઝે કિરતાર ,,

પુસ્તક પુર્ણાહુતિ.

- પુસ્તક આ પૂરણ કરી, જસ આપું જગદીશ;
બીજે બહાદુર શેઠને, આપુછું આશિષ. (૧)
- ત્રિજે મુની મહારાજને, આખ્યાં જેણે જ્ઞાન;
સન્માર્ગ સૂઝયો નહિ, લક્ષિતનું થયું ભાન. (૨)
- લક્ષિત લવદુઃખ લાગશે, આળસને અજ્ઞાન;
તિમિરટળે ત્રણ લોકનું, બીજા લવનું થાશે ભાન. (૩)
- હતા મનોરથ મન વિષે, એવી પુરી આશ;
કહાવે લક્ષ્મિરામને, નિજ ગુરૂ કેરો દાસ. (૪)
- જીવ્વો ખેડા શોભતો, ગુર્જરપ્રાંતની માંય;
મણિમય માતર ગામ છે, કવિજન રહેછે ત્યાંય. (૫)
- શ્રોતા સજ્જન સુણીને, ધરશો મનમાં ટેક;
હુસ્વ દિર્ઘ સમજી નહિ; માત્રા મેળ વિશેક. (૬)
- ભૂલ હશે તો માફશો, કરશો દર ગુજર;
સાહ્ય નથી જન કોઈની, એક વિના ભૂધર. (૭)
- આધન બાચું ઇશ કને, તપો અચળ આ તેજ;
સકળ સમાજ સુખી રહે, કવિજન માગે એજ. (૮)

